

ΤΑ ΦΡΕΣΚΑ

ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΩΝ 11^{ΟΥ} & 63^{ΟΥ}
ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

« ... Ένα Παιδί με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες;
Το Παιδί μου; Ο Μαθητής μου; ...»

Από τη Φάση του Σοκ ... στη Φάση του Προσανατολισμού... Ως το Τέλος ...*

T.84 20-10-15

Botero: Σεισμός

Αφιερωμένο προς γονείς & εκπαιδευτικούς που δεν προσδοκούν ΕΤΟΙΜΕΣ ΛΥΣΕΙΣ & «ΚΛΕΙΔΩΜΕΝΕΣ» ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ.

Οι ψυχολογικές – συναισθηματικές διαστάσεις της προσαρμογής του εκπαιδευτικού (αλλά και ολόκληρου του σχολείου ως ζωντανού οργανισμού ενταγμένου σε ένα ευρύτερο σύστημα) απέναντι στον μαθητή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορούν να περιγραφούν στο πλαίσιο της «Θεωρίας της Κρίσης» (Cartwright, 1981, Cunningham, 1979, Mittler & McConachie, 1983). Στο πρόσωπο αυτού του «νέου» μαθητή μας, που αποκαλύπτεται με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες- ως «δεύτεροι γονείς», όπως εύστοχα μας χαρακτηρίζει ο Thomas Gordon, (1999, σελ. 375) «θρηνούμε», κατά κάποιον τρόπο, την απώλεια του ιδανικού – υγιούς, έξυπνου, ήσυχου, πρόθυμου, συνεργάσιμου, εργατικού και αποδοτικού, δηλαδή του «Φυσιολογικού» Μαθητή που κάθε φορά αναμένουμε να διδάξουμε - ικανοποιητικά και σύμφωνα με τις απαιτήσεις ή τους περιορισμούς του υπάρχοντος σχολικού συστήματος.

Στη «Θεωρία της Κρίσης» – η περίοδος αυτή ομοιάζει με την μακρά περίοδο που ακολουθεί μετά το θάνατο κάποιου αγαπημένου προσώπου, κατά την οποία καταγράφονται διάφορες φάσεις στις οποίες κυριαρχούν, αδρομερώς, πέντε διαδοχικά στάδια:

Α. Άρνηση: Εκφράζεται με δύο μορφές που συμπυκνώνονται στις εξής φράσεις του εκπαιδευτικού : 1. «Εντάξει, είμαι ικανοποιημένος από το παιδί αυτό και την επίδοσή ή τη συμπεριφορά του, παρά το ότι έχει κάποιον προβληματάκι ή μάλλον κάποιες δυσκολίες», 2. «Ναι, έχει σοβαρά προβλήματα και εγώ έχω πρόβλημα με τα προβλήματα που παρουσιάζει, αλλά φταίει για όλα η οικογένειά του που είναι απαθής, αγράμματη (αλλόγλωσση;) και πολύ φτωχή... Τι να κάνει κανείς; Τίποτα...»

Β. Απώλεια και κατά - Θλίψη: «Η κατάσταση είναι σοβαρή και τώρα που το συνειδητοποιώ δεν ξέρω ούτε τι νιώθω, ούτε τι θέλω ούτε και τι να κάνω... Έχω πολλή δουλειά... έχω και μεγάλη λύπη... Τι ατυχία κι αυτή ... Μόνος μου θα το περάσω πάλι... Και η επικοινωνία μου με τους γονείς, μα και με τους άλλους εκπαιδευτικούς στο σχολείο, μήπως θα βοηθήσει και καθόλου;;; Δε μου φαίνεται πιθανόν!. Μαύρα τα πράγματα.»

Γ. Θυμός και αμφιθυμία «...Βρε το Παλιούστημα! Το έχω ξαναδεί το έργο! Θα πάσω το σύμβουλο και το διευθυντή και θα στριμώξω και το συνάδερφο από το Τμήμα Ένταξης ή κάποιον από το κοντινό ειδικό σχολείο και θα πω ότι θα πρέπει να μου βρουν μια λύση ή να πάρουν το παιδί και να το πάνε άλλου ... Όχι εδώ, όχι στην τάξη μου ... όχι στο σχολείο μας ...»
.... « Μα τι να κάνει και αυτή η έρμη μάννα ;;; και ο σύμβουλος που τρέχει και δε φτάνει... τον κατανοώ κι αυτόν...»... « Πού να πάω που θέλω κι εγώ να εκφράσω τον πόνο και την αγωνία μου για αυτό και για τα άλλα παιδιά που έχω!;»

Δ. Επαναπροσανατολισμός του τρόπου και της ταυτότητας : «Ε! τώρα θα κάνω το καλύτερο δυνατό που μπορώ...» «...έχω το ρόλο του «σκέτου» δασκάλου και ήρθε η ώρα να κάνω και δύο πράγματα που θα με φέρουν πιο κοντά και στην ειδική αγωγή...» «Θα διεκδικήσω νέο υλικό και συνεργασίες -με αυτή την αφορμή - ... φαίνεται ότι ήρθε η ώρα το σχολείο να πάρει και 1 παραπάνω κομπιούτερ, που λέει ο λόγος, μα και έξτρα υλικό για τα παιδιά που το χρειάζονται... Καλό θα μας κάνει!»...

Ε. Αποδοχή και νέο επίπεδο λειτουργίας : «Τώρα, δεν είμαι πια τόσο θυμωμένος και κατανοώ ότι θα πρέπει αναπτύξω συνεργασία με ό,τι και με όποιον μπορεί να βοηθήσει στο έργο μου... Αυτό που κάνω δεν είναι άλλο από την υποστήριξη του παιδιού και τη γενική βελτίωση της διδασκαλίας για όλη την τάξη μου!»...

Τα στάδια αυτά τα περνάει, συνήθως, μόνος ο εκπαιδευτικός και μπορεί να είναι πραγματικά επώδυνα και αποπροσανατολιστικά για το έργο και την προσωπική του ζωή. Είναι προφανές (βλ. Πίνακα 1) ότι όσο πιο μεγάλη και οργανωμένη υποστήριξη λάβει από νωρίς τόσο πιο εύκολα θα φτάσει και στο τελικό στάδιο (το ζητούμενο είναι τελικά να τα καταφέρει ως εκεί) προς όφελος του ιδίου και βεβαίως των παιδιών που διδάσκει.

Πίνακας 1. : Συνυποτική Παρουσίαση Μοντέλου Ψυχικής Κρίσης κατά την Αποκάλυψη Αναπηρίας (προσαρμογή από το μοντέλο που αφορά τους «γονείς»)*

Πρώτη Φάση : Αποκάλυψη ή Ανακάλυψη των Δυσάρεστων Ειδήσεων			
Ψυχική Κρίση Οι Επόμενες Φάσεις	Χαρακτηριστικές Συμπεριφορές:	...	Τι χρειάζεται;
Φάση του Σοκ	Συναισθηματική αποδιοργάνωση, σύγχυση, παράλυση πράξεων, δυσπιστία, παραλογισμός	Μπορεί να διαρκέσει από δύο λεπτά ως αρκετές ημέρες	Συμπάθεια και συναισθηματική στήριξη
Φάση Αντίδρασης	Εκφράσεις: λύπη, θλίψη, απογοήτευση, άγχος, επιθετικότητα, άρνησης, ενοχής, αποτυχίας, Μηχανισμοί άμυνας	Μία διαδικασία επανατοποθέτησης των πραγμάτων μέσα από τη διαλογική συζήτηση	Ακρόαση των αποδεκτών. «Κάθαρση» με πλήρεις διάλογους και έκφραση εκμυστηρέυσεων. Ειλικρίνεια και παράθεση αληθινών γεγονότων
Φάση Προσαρμογής	Ρεαλιστική αποτίμηση: ο αποδέκτης των άσχημων νέων ρωτάει: Τι μπορεί να γίνει; Αυτό αποτελεί σημάδι ετοιμότητας για το ερώτημά του: Πώς μπορώ να βοηθήσω;		Υπεύθυνη και ακριβής πληροφόρηση σχετικά με υπηρεσίες ιατρικού, εκπ/κού κλπ τύπου και για μελλοντικές δράσεις
Φάση Προσανατολισμού	Έναρξη Οργάνωσης. Αναζήτηση βοήθειας και πληροφόρησης. Σχεδιασμός για το μέλλον		Συνεχής παροχή βοήθειας, καθοδήγησης και θεραπείας
Τέλος Κρίσης		Παροχή των ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	

* (Model of psychic crisis at disclosure of handicap" Cunningham C. 1979. in Mittler – McConachie -1983)

Σημεία Κλειδιά για την «Επόμενη Μέρα». Μετά τα «Δυσάρεστα» Νέα.

Πρώτο Σημείο Κλειδί σε όλες τις διαδικασίες που προαναφέρθηκαν είναι η συνεχής Ενημέρωση της σχολικής κοινότητας και ιδιαίτερα η απόκτηση νέας Γνώσης περί των τρεχόντων θεμάτων. Απώτερος σκοπός είναι η δημιουργία αισθήματος ασφάλειας, η κινητοποίηση προς εξεύρεση λύσεων και κυρίως η σταδιακή μεταβολή τυχόν αρνητικών- ρατσιστικών/ απορριπτικών – στάσεων και πρακτικών.

Δεύτερο Σημείο Κλειδί είναι ότι η κάθε περίπτωση μαθητή είναι διαφορετική. Θα πρέπει να είμαστε πολύ προσεκτικοί - να έχουμε επαρκή και συστηματικά καταγεγραμμένα στοιχεία- για να λάβουμε αποφάσεις για το πλαίσιο και το πρόγραμμα της εκπαίδευσης ενός παιδιού. Ερασιτεχνισμοί, πειραματισμοί και αυθαίρετες σπασμωδικές και μη μελετημένες δράσεις ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΕ ΣΥΝΑΔΕΛΦΟΥΣ ΚΑΙ ΓΟΝΕΙΣ είναι τις περισσότερες φορές ανώφελα και ίσως και επικίνδυνα εμπόδια στην πρόοδο των παιδιών που υπεύθυνα αναλαμβάνουμε.

Τρίτο Σημείο Κλειδί είναι ότι η εκπαίδευση των παιδιών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες μπορεί να πραγματοποιηθεί είτε σε κοινό σχολείο είτε σε ένα ειδικό σχολείο (διότι όλες οι δομές χρειάζονται! όπου, όσο, όταν και όπως πρέπει!). ...Ακόμα και σε καιρούς που καλώς υπερέρχει το κίνημα και η πρακτική της σχολικής και κοινωνικής ένταξης ... τίποτε δεν μπορεί να αποκλειστεί από το φάσμα των σοβαρών επιλογών που παρέχει ένα σύστημα.

Τέταρτο Σημείο Κλειδί – τελευταίο όμως εξίσου σημαντικό με τα προηγούμενα- είναι ότι η ένταξη τέτοιων «προκλήσεων» στην καθημερινή εκπαιδευτική διαδικασία εμπλουτίζει και ενδυναμώνει τους ρόλους του καθηνοῦ και φέρνει άνοιγμα στις συνεργασίες μας. ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ, ΑΜΟΙΒΑΙΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΣΕΒΑΣΜΟΣ βρίσκουν εύφορο έδαφος για να ανθίσουν. Με άλλα λόγια, ΚΑΘΕ ΜΙΑ ΦΑΣΗ από τις προαναφερθείσες αποτελεί την «αιχμή του δόρατος» για θετικές αλλαγές. Οι αλλαγές αυτές αξίζουν και είναι στόχος για τον οποίο -κατά κοινή ομολογία- όλοι μας μπορούμε να προσπαθήσουμε.

*Πηγή : Περβανάς Κυριάκος, 2010, ΔΙΑΦΟΡΑ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ ΜΟΥ, σ. 13-15